

SRPSKI RULET, ILI KAKO POMOĆI EVROPI

U pretprazničko večer, suočeni s novom godinom koje se plašimo i starom, s kojom jedva čekamo da se rastanemo, postoji trenutak kada smo između. Zatvorimo oči i udahnimo vazduh. I zamislimo mapu puta. Srbija može da se suoči sa svojim teškim porazom i prevaziđe ga. Postoje drugi oko nas, kojima je još teže.

Srbija je, u istorijskom smislu, ponovo „jedna slamka među vihorove“, ali koja još uvek može da zapali vatru i pri tome sama izgori.

Omča se neumoljivo steže: Hag, Kosovo, odnosi sa Crnom Gorom, a onda i Republika Srpska sa svojim problemima, aspiracijama i realnim ograničenjima. Zatim, nedoslednost u reformskom procesu i njegovo usporavanje, teška ekonomska situacija, rastuće siromaštvo i socijalne tenzije, najveće zaostajanje u procesu evropske integracije u regionu, kao i integracije u evroatlantske bezbednosne strukture. Za takvu količinu i koncentraciju ozbiljnih problema potreban je značajan politički kapacitet i jaki međunarodni saveznici. Postavlja se pitanje ima li onih u političkoj eliti Srbije koji umesto svog lika u ogledalu ispituju znakove pokraj puta. Znakove koji su više nego rečiti. Čini se da je izdelfjena srpska elita spremnija da dovede Srbiju u položaj protektorata (što se već zamalo desilo), nego da odgovorno, kroz demokratski dijalog i proceduru, preuzme na sebe brigu koja joj je poverena da povрати snagu i ugled jednoj poraženoj i unesrećenoj zemlji koju joj je ostavila bahata, neuka i imperijalna partijsko-vojno-policajska garnitura iz 90-ih.

Da li je garnitura dvehiljaditih u stanju da da dobre odgovore na sledeća pitanja: Šta je dugoročni interes Srbije vezano za sve prethodno navedene probleme (ne dnevno-politička dobit)? Koji je pravi put da se taj interes ostvari? Imamo li neophodne resurse kako bi ga realizovali (domaće i međunarodne)? Ko su akteri, saveznici, protivnici? Postoje li alternative? Ako postoje, šta su gubici i dobiti u slučaju alternativnih izbora? Koji je scenario sa najmanjim gubicima?

Kako formirati matricu konsensusa kada vektori rasipaju energiju u svim pravcima, a udarci stižu iz neočekivanih uglova u neočekivano vreme? Kao da ovde svi igraju neki „srpski rulet“, gde u šaržeru umesto samo jednog punog imamo samo jedno prazno mesto. Tako su ulog, kao i uvek, pre svega srpske glave, ali ne i samo srpske.

Srbija hoda, kao nespretni igrač na žici, žonglirajući sa tri loptice u rukama, a sve gledajući u vis, pa joj neko, onako prijateljski, ubacuje još i četvrtu da se zabavi o svome jadu. Na početku razapete žice je sve što su naplavile devedesete godine, a na kraju, bezbedno okrilje EU i NATO do koga treba stići. Ispod je provalija. Hod po žici je počeo i svako preveliko uzdrmanje donosi siguran pad.

Reklo bi se da čitav Balkan, pa i EU gledaju s pažnjom ovog igrača, jer je rizik da neće uspeti realan, a trošak neuspeha preveliki za sve.

EU poruke su sasvim jasne: prebacili smo vas u Generalni direktorat za proširenje i spremni smo da učinimo sve što smo činili za druge da postanete naš budući član. Otvaramo vam predpristupne instrumente sa budžetskim pokrićem od 2007. Do tada, već smo sa vama potpisali Evropsko partnerstvo, nešto što bi inače tek sledilo nakon potpisivanja Sporazuma o stabilizaciji i asocijaciji. Svake godine, zapravo, već pravimo izveštaje o ispunjenju uslova za pridruživanje i članstvo, mada bi i to sledilo tek kasnije. Otvorili smo vam 25 internih

programa EU u koje možete da uđete odmah, ako imate kapacitet (već koristite četiri, a moguće je godišnje ući u 3-5 ukoliko postoji administrativni kapacitet, potrebna sredstva i predstava o tome šta se hoće i šta je prioritet). Već smo vam dali slobodan pristup tržištu EU za većinu proizvoda, a od pre neki dan i za tekstil. Mnoge od ovih povlastica niste bili u stanju da iskoristite. Primili smo vas u Zajednički evropski razvojni i istraživački prostor. Itd, itd...Pa, šta bi vi još hteli, takvi nesređeni, neorganizovani, nepouzđani, rizični?

Odgovor je: nepoverenje, razočarenje, nestrpljenje. Strah od spoljnih aktera. Nedostatak samopouzđanja. Kao i u drugim zemljama tzv.zapadnog Balkana, pred Srbijom je izazov istovremene stabilizacije, tranzicije i integracije („Zapadni Balkan: nastavlja dalje“, Caillot Paper, No.70). Ali, saradnja sa Hagom je prvo i neodložno pitanje. Zatim Kosovo, čije se statusno pitanje pojavljuje na najavljenoj agendi. EU ne može da integriše slabe, nedovršene države i protektorate, niti da sa njima uspešno pregovara, što smo već iskusili.To znači da će ona morati još više nego do sada da se angažuje u izgradnji i osposobljavanju država u regionu. Njen prvenstveni interes je bezbednost, a važan instrument regionalna saradnja zemalja zapadnog Balkana. Pokretanje mehanizama međusobne podrške, saradnje, pa čak delom i zajedničkog pregovaračkog fronta prema EU bi bitno ubrzalo proces integracije. To je sigurno i put za ukidanje viza za zemlje regiona, kao jedno od gorućih pitanja novog kvaliteta odnosa sa EU. Evropa ne može da dozvoli enklav propadanja u svom budućem središtu (sa Bugarskom i Rumunijom kao članicama i Turskom u nekom sledećem turnusu).

Pomozimo susedima, pomozimo EU, da bismo pomogli sebi. Koliko god to apsurdno zvučalo, to je hijerarhija savezništava i hijerarhija rešenja. Jedino prazno mesto u šaržeru.

Jelica Minić